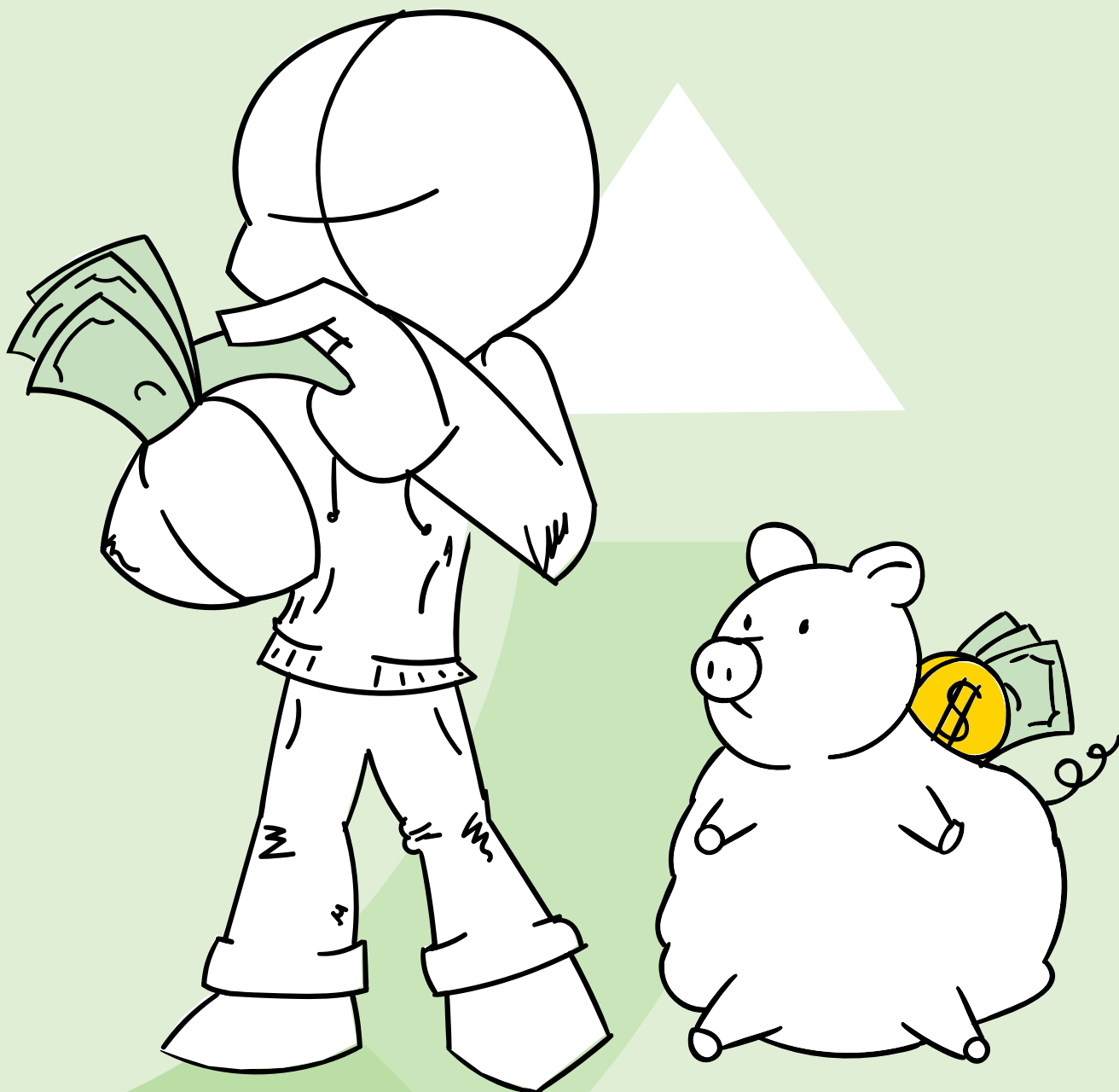

Izobraževalni program za odrasle

**FINANČNA PRIHODNOST
JE V MOJIH ROKAH**

Izobraževalni program za odrasle

FINANČNA PRIHODNOST JE V MOJIH ROKAH

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

NOC | NAČRT ZA
OKREVANJE
IN ODPORNOST

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

Neformalni izobraževalni program za odrasle

Finančna prihodnost je v mojih rokah

Besedilo programa »Finančna prihodnost je v mojih rokah« je nastalo v projektu Finančna pismenost za odrasle, ki ga v letih 2022–2024 izvaja Andragoški center Slovenije s sredstvi Ministrstva za vzgojo in izobraževanje ter Načrta za okrevanje in odpornost (NOO).

Leto nastanka programa: 2024

Načrtovalke programa: Darja Kušar (LU Slovenska Bistrica), Estera Možina (ACS), Urška Purg (Bankarium)

Strokovni sodelavci: Petra Javrh (ACS), Tina Kompare Jampani (ACS), Tina Baloh (UPI Žalec), Jože Gričar, Alenka Grželj, Alina Meško (ZPS), Mira Koporčič Veljič (ZDU – GIZ), Matej Krumberger (ZBS – GIZ), Andreja Mernik Jelen (ŠC Celje), Gregor Sepaher (RIC Novo Mesto), Rajka Stanko (Elementum), Marjana Šporar (ŠC Novo mesto), Rok Trdan (Cene Štupar – CILJ), Nina Zakotnik (Familija), Marija Žiher (Banka Slovenije), Brigita Gorjup (AZ Velenje), Maja Mihelič (ZIK Črnomelj), Tjaša Beričič (Familija)

Recenzija: dr. Petra Javrh

Jezikovni pregled: Alenka Štrukelj

Ilustracije: Gregor Ekar

Oblikovanje: Larisa Hercog

Izdal: Andragoški center Slovenije, Ljubljana

Zanj: Nataša Potočnik

Leto izdaje: 2024

Elektronska izdaja, spletna stran: <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/finančna-prihodnost-je-v-mojih-rokah/>

Predlog za citiranje:

Kušar, D. in dr. (2024). Izobraževalni program za odrasle – Finančna prihodnost je v mojih rokah. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, elektronski vir.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 204918275
ISBN 978-961-7116-63-2 (PDF)

Kazalo vsebine

1. IME PROGRAMA	7
2. NAMEN	7
3. CILJNA SKUPINA	11
4. CILJI PROGRAMA	11
5. KATALOG ZNANJA OZIROMA VSEBINA PROGRAMA	11
5.1 Struktura programa	12
5.2 Katalog znanja	12
6. TRAJANJE IZOBRAŽEVANJA	16
7. NAČINI PREVERJANJA ZNANJA	16
8. POGOJI ZA VKLJUČITEV	16
9. POGOJI ZA NAPREDOVANJE IN DOKONČANJE	17
10. ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA	17
11. ZNANJE IN USPOSOBLJENOST IZVAJALCEV PROGRAMA	18
12. POTRDILO O USPOSABLJANJU	19
PRILOGA 1: VIRI ZA PRIPRAVO PROGRAMA	20
PRILOGA 2: VIRI ZA IZVEDBO PROGRAMA	22
PRILOGA 3: REFERENCE NAČRTOVALCEV PROGRAMA	23

1. Ime programa

Program »Finančna prihodnost je v mojih rokah« je neformalni izobraževalni program za odrasle. Po vsebini je to neformalni izobraževalni program za pridobivanje in zviševanje ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti (21. člen ZIO–1)¹.

2. Namen

Neformalni izobraževalni program »Finančna prihodnost je v mojih rokah« je namenjen najširši skupini odraslih, od 16. leta pa vse do pozne starosti, ki bi se želeli na kratek in sistematičen način seznaniti s finančno pokrajino in ozavestiti, na katerih področjih bi najbolj nujno potrebovali dodatna znanja, spretnosti in veščine, ki se dotikajo finančne pismenosti. Program je še posebej primeren za tiste odrasle, ki še niso jasno identificirali potrebe po utrjevanju lastne finančne pismenosti, pa tudi za tiste, ki so na začetku svoje finančne osamosvojitve. To je vzorčni kratki neformalni program za odrasle, ki so ga pripravili strokovnjaki za finance in izobraževalci odraslih.

Program odrasle ozavešča o pomenu razumevanja finančnega sistema in urejenih osebnih financ, ki sta pomembna temelja za življenjsko uspešnost odraslih. Posameznik preko programa spozna osnove finančnega sistema, hkrati pa tekom udeležbe v programu ozavešča lastno odgovornost za svojo finančno prihodnost.

Namen programa je, da odrasli, ki že imajo določene izkušnje na finančnem področju, v kratkem času utrdijo svoja finančna znanja, hkrati pa tudi prepoznajo, na katerih področjih jim znanja primanjkuje. Program je krajši, zato zaradi svojega obsega ne omogoča pridobitve vsega potrebnega finančnega znanja za finančno odpornost. Omogoča pa, da odrasli odkrije primanjkljaje in se odloči, kako bo manjkajoča znanja nadgradil.

Denar ima izjemno velik vpliv na različna področja življenja, kar odrasli pogosto spregledajo. Obenem so finance zelo intimno področje, ki ga neradi delijo z drugimi (na primer v partnerskih odnosih lahko ločeni osebni proračuni povzročijo velike napetosti). Način ravnanja s financami neposredno vpliva na varnost, kakovost življenja ter čustvene odzive, ki jih sproža. Pomembno je, da odrasli načrtno krepijo sposobnost racionalnega odločanja v zvezi z denarjem ter se učijo obvladovati čustva, povezana z njim, kar vključuje tudi razlikovanje med potrebami in željami (OECD, 2020, str. 53). Upravljanje z denarjem je kompleksen proces, ki zahteva dobro razumevanje financ, razvito finančno kulturo in nenehno učenje (Luburić in Fabris, 2014).

Pomanjkanje finančne pismenosti ne vpliva le na posameznika in njegovo družino, ampak ima tudi širše negativne posledice za družbo kot celoto. Lusardi in Mitchell poudarjata, da je finančno izobraževanje prebivalstva nujno. To področje se je v zadnjih dvajsetih letih izkazalo za tako pomembno, da je postalo celo uradna študijska smer v ekonomski stroki (Lusardi in Mitchell, 2023, str. 15, 17). Luburić in Fabris (2017) poudarjata, da ta kompetenca neposredno vpliva na blaginjo posameznika in družbe kot celote. Kakovost življenja posameznika je močno odvisna od stopnje finančne pismenosti, saj je ta povezana z različnimi vidiki, kot so zaposlitev, izobraževanje, zdravje, socialno življenje, osebna ter družinska varnost ter varstvo okolja. Odrasli se srečujejo z

¹ Pri pripravi programa so bila upoštevana Izhodišča za pripravo javnoveljavnih programov za odrasle, Andragoški center Slovenije, 2020. Dostopno na: <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/izhodisca-za-pripravo-javnoveljavnih-izobrazevalnih-programov-za-odrasle/>

različnimi finančnimi izzivi v vsakdanjem življenju, zato je razvoj finančne pismenosti ključen za doseganje dolgoročne finančne stabilnosti in varnosti.

Finančno pismeni odrasli so dobro opremljeni za sprejemanje ključnih odločitev o svojem denarju in finančni prihodnosti. Razumejo osebne finance, načrtujejo svoje proračune, varčujejo za prihodnost, razumejo tveganja in prednosti različnih naložb ter se odgovorno zadolžujejo. Poleg tega so bolj zmožni prepoznati in obvladovati finančne pasti ter se zaščititi pred goljufijami in zlorabami. Krepitev finančne pismenosti posameznika je ključnega pomena za doseganje finančnega blagostanja in je osrednji element ustrezne finančne zmožnosti. Pomembno je, da svoje finančno znanje, spretnosti, pravilen odnos do finančnih vprašanj in vzdržno finančno vedenje stalno razvijamo in nadgrajujemo. Krajši neformalni izobraževalni program lahko služi kot prvi korak k temu cilju.

Bolj finančno pismeni posamezniki so manj verjetno odvisni od socialnih pomoči, kar lahko zmanjša obremenitev socialnih sistemov. Bolj finančno pismeni odrasli bodo bolj verjetno vlagali v različne oblike naložb, kar lahko pripomore k rasti kapitala v državi. Poleg tega so bolj pripravljeni na varčevanje za upokožitev, kar zmanjšuje potrebo po državni pokojninski podpori. Finančna pismenost lahko zmanjša razlike med družbenimi sloji tako, da omogoča odraslim iz manj privilegiranih okolij, da bolje razumejo in obvladujejo svoje finance. Simulacijske analize na primeru Italije so razkrile, da lahko povečanje ravni finančne pismenosti privede do zmanjšanja ravni neenakosti, ko gre za dohodek in bogastvo gospodinjstev med najbolj ranljivimi skupinami (Gallo in Sconti, 2023, str. 22). Ta rezultat govori o kritičnem pomenu finančne pismenosti, ne le kot nujne zmožnosti za splošno finančno blaginjo, temveč tudi kot o orodju za zmanjšanje neenakosti tam, kjer je to najbolj potrebno.

Na drugi strani pomanjkanje finančne pismenosti pogosto pripelje do socialne izključenosti in tudi revščine, saj odrasli, ki ne razumejo osnov finančnega sistema, težje obvladujejo svoje osebne finance, se pogosto nepravilno odločajo glede denarja ter ne izkoriščajo priložnosti za izboljšanje svojega finančnega položaja.

Finančna vprašanja se ne dotikajo zgolj posameznikovega osebnega življenja, temveč segajo tudi na področje njegove poklicne poti. Odrasli se v času svoje poklicne poti pogosto soočajo z različnimi pritiski in negotovostmi. Če je njihova finančna pismenost nizka, so bolj dovzetni za finančni stres in to lahko negativno vpliva na njihovo poklicno rast. Slabo upravljanje financ lahko negativno vpliva tudi na njegovo družino in delovno mesto.

Finančni stres se pojavi, ko nekdo nima ali ne more upravljati virov za obvladovanje finančnih potreb. Zato je razvoj finančne pismenosti med odraslimi ključnega pomena za uspešno vključevanje v delovno silo in za dobro počutje na delovnem mestu. Finančni stres je negativno povezan z delovno uspešnostjo, saj povečuje verjetnost odsotnosti z dela, slabo vpliva na psihično in fizično počutje zaposlenih, kar vodi v hitrejšo izgorelost pri delu, moti delovno učinkovitost ter ogroža pripadnost zaposlenih organizaciji (Sabri in Aw, 2020, str. 216).

Razumevanje finančne pismenosti v programu Finančna prihodnost je v mojih rokah sledi opredelitvi, ki je bila pripravljena za potrebe javnoveljavnih programov finančnega opismenjevanja v okviru projekta Finančna pismenost za odrasle 2022–2024. Pri tem ločujemo med naslednjimi izrazi: finančna pismenost in finančna zmožnost ter finančno izobraževanje in finančna vključenost. Opredelitev finančne pismenosti je ožja od finančne zmožnosti:

»Finančna pismenost je sestavni del finančne zmožnosti, ki je ena od pomembnih življenjskih zmožnosti. Razvita finančna pismenost omogoča sprejemanje ustreznih finančnih odločitev in doseganje finančnega blagostanja zase in za svoje bližnje. Omogoča finančno vključenost.

Finančna zmožnost je najširši koncept, je kombinacija finančne pismenosti in ustreznega finančnega ravnanja (obnašanja), s katero želimo doseči cilj – finančno blagostanje. Natančneje rečeno: je sposobnost kombinirane uporabe primerne finančnega znanja, zaželeno odločanje (vedenje) in ravnanje za doseg finančnih ciljev in blagostanja. Obsega štiri ključne komponente: finančno znanje, spretnosti, ravnanje in odnos (vrednote).

Finančna vključenost pomeni, da imajo posamezniki in podjetja dostop do uporabnih in cenovno dostopnih finančnih produktov in storitev, ki zadovoljujejo njihove potrebe – kot so na primer transakcije, plačila, varčevanje, krediti in zavarovanja – na odgovoren in trajosten način (Svetovna banka, 2022)« (Javrh, 2024b).

Potrebe odraslih na področju financ so zelo raznolike. V Sloveniji je bilo izvedenih več raziskav finančne pismenosti, ki kažejo, da s finančnim znanjem mladih in odraslih v Sloveniji ne moremo biti zadovoljni. V letu 2020 je bila izvedena obsežna raziskava finančne pismenosti v 26. državah, med njimi tudi v Sloveniji (OECD, 2020; Valicon, 2019). Rezultati so pokazali, da je raven finančne pismenosti v vseh državah, vključenih v raziskavo, nizka. Povprečni indeks finančne pismenosti med državami OECD je 13 (najvišji možen 21). Indeks upošteva: vedenje/ravnanje v specifičnih situacijah na finančnem trgu, razumevanje finančnih konceptov in procesov ter voljnost/pripravljenost uporabiti znanje in ekonomske spretnosti v različnih finančnih situacijah. Slovenija je dosegla indeks finančne pismenosti 14,7 in se je na vseh treh področjih (znanje, vedenje, odnos) uvrstila nad povprečje OECD.

Raziskava, ki jo je leta 2018 izvedla hiša Valicon na podlagi vprašalnika, ki je bil razvit pri OECD² za merjenje finančne pismenosti, je na primer pokazala tudi nekatere vzorce ravnanja odraslih v zvezi z denarjem in financami (Valicon, 2019, v Javrh, 2024a, str. 88–89):

- Starejši so veliko bolj kritični do svojega finančnega znanja kot mlajši odrasli. Najbolj finančno pismeni so v najstarejši skupini (65 do 75 let), vendar svojega znanja ne ocenjujejo kot nadpovprečnega (Valicon, 2019, str. 8, prav tam). Pregled nad stroški in prihodki ima 86 % vprašanih, največ v starostni skupini 65–75 let, kjer je takšnih kar 91 % (Valicon, 2019, str. 13, prav tam).
- V starostni skupini med 55 in 64 let jih samo 6 % meni, da je njihovo finančno znanje visoko. V tej starostni skupini se tudi precejšen delež odraslih (44 %) prebija iz meseca v mesec, le 36 % na koncu meseca ostane nekaj denarja, zato ni presenetljivo, da je le tretjina zadovoljna s svojo finančno situacijo (Valicon, 2019, str. 8, prav tam). Kljub temu pa je v tej starostni skupini tudi največ (21 %) tistih vprašanih, ki vlagajo v sklade, delnice in depozite (Valicon, 2019, str. 14, prav tam).

Program finančne pismenosti za odrasle Finančna prihodnost je v mojih rokah je utemeljen tako z vidika opredeljenih potreb različnih skupin odraslih kot tudi z vidika ključnih razvojnih dokumentov

2 Rezultati raziskave so bili vključeni v mednarodno raziskavo finančne pismenosti OECD/INFE za leto 2020 (OECD, 2020b).

v Sloveniji. Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih navaja finančno pismenost kot eno izmed številnih področij, na katerih je treba v obdobju izvajanja resolucije pripravljati javnoveljavne in neformalne programe za odrasle (Potočnik, 2022, str. 50).

V Strategiji razvoja Slovenije 2030 (Šooš, 2017, str. 28) je definirano, da bomo z izboljšanjem finančne pismenosti dosegli dvig znanj in spretnosti za kakovostno življenje in delo ter s tem prispevali k odpornosti, družbeni odgovornosti in učinkovitejšemu delovanju finančnega sistema nasploh. S krepitvijo finančne pismenosti bo posameznik znal voditi osebne in družinske finance, sposoben bo vnaprejšnjega načrtovanja, sprejemanja informiranih odločitev, povezanih s finančnimi produkti in/ali storitvami, ter prepoznavanja ključnih finančnih tveganj, s čimer bomo vplivali na družbeno odgovorno obnašanje, zniževali ravni tveganj finančnih aktivnosti posameznika ter pomembno vplivali na gospodarsko in finančno stabilnost in razvoj.

V krovnem dokumentu Načrta okrevanja in odpornosti (NOO) je finančna pismenost prav tako vključena v ukrepe, namenjene lažji integraciji v družbo in trg dela. Predvidena je »prenova izobraževalnih programov s prenovo programskih dokumentov na celotni ravni izobraževanja z umeščanjem digitalnih kompetenc in kompetenc za trajnostni razvoj, na določenih stopnjah izobraževanja pa tudi novih vsebin temeljnih znanj računalništva in informatike ter finančne pismenosti (2021–2026)« (NOO, 2021, str. 27). Tako NOO kot Strategija razvoja Slovenije 2030 vidita finančno pismenost kot sredstvo za krepitev odpornosti, družbene odgovornosti in za učinkovitejše delovanje finančnega sistema nasploh (NOO, 2021, str. 343).

Evropska skupnost se zaveda pomena finančne pismenosti, zato je v sodelovanju z OECD oblikovala Skupni evropski okvir finančne pismenosti za odrasle (EU/OECD, 2022). Ta okvir predstavlja skupen nabor znanj, spretnosti in vedenj, ki naj bi jih posamezniki potrebovali za razumevanje in upravljanje svojih osebnih financ. Okvir finančnih kompetenc za odrasle v EU vsebuje štiri vsebinska področja, in sicer: Denar in transakcije; Načrtovanje in upravljanje financ; Tveganje in korist ter Finančno okolje. Vsako vsebinsko področje se deli še na teme in podteme. Navedene so tudi kompetence, pri katerih se upoštevajo tri razsežnosti: znanje, vedenje in odnos. Posebej so izpostavljene kompetence, ki se nanašajo na digitalne in trajnostne finance. Pri oblikovanju programov finančne pismenosti za odrasle v Sloveniji in tudi pri oblikovanju tega neformalnega programa je Skupni evropski okvir finančne pismenosti za odrasle ključna referenca. Neformalni izobraževalni program Finančna prihodnost je v mojih rokah je lahko za odrasle udeležence prvi korak v svet financ, ki omogoča tudi, da ugotovijo na katerih področjih jim še primanjkuje znanja in spretnosti. Namen programa je tudi motivirati odrasle, da se vključijo v daljše javnoveljavne programe finančnega izobraževanja in tako nadgradijo svoja znanja. Če bodo uspešno dokončali ta program, bodo udeleženci imeli priznane tudi naslednje vsebine v javnoveljavnih programih finančnega opismenjevanja in sicer:

- Pot do finančne svobode: Modul 2: Osebni proračun; Modul 4: Naložbe in investiranje; Modul 6: Krediti in dolgovi; Modul 10: Finančna svoboda.
- Seniorji v akciji: Povečajmo svojo finančno pismenost, Program za generacije 55+: Modul 2: Načrtovanje in upravljanje financ; Modul 5: Finančno okolje; Modul 7: Naložbe.
- Obvladujem svoje finance: Modul 2: Osebne finance; Modul 3: Varčevanje; Modul 4: Naložbe – vlaganje; Modul 14: Varčevanje za pokojnino.

3. Ciljna skupina

Ciljna skupina programa je najširša skupina odraslih v starosti od 16. leta pa vse do pozne starosti, ki bi se želeli na kratek in sistematičen način seznaniti s finančno pokrajino in samoooceni, na katerih področjih bi najbolj nujno potrebovali dodatna znanja, spretnosti in veščine s tega področja. Program daje širok informativni pregled finančne pokrajine, hkrati pa je praktično in motivacijsko naravnano. Zaradi svoje širine je primeren za tiste odrasle, ki še niso imeli možnosti seznanitve s področjem financ na sistematičen način in zato še niso identificirali potrebe po utrjevanju finančne pismenosti. Program je namenjen tudi tistim odraslim, ki so na začetku svoje finančne osamosvojitve.

4. Cilji programa

Cilj programa je, da odrasli, ki že imajo določene izkušnje na finančnem področju, v kratkem času sistemizirajo svoja finančna znanja, ob tem pa prepoznajo, na katerih področjih jim znanja primanjkuje. Program zaradi svojega obsega ne omogoča pridobitve vsega potrebnega finančnega znanja za finančno odpornost. Omogoča pa, da posameznik odkrije svoje primanjkljaje in sprejme odločitve, kako bo manjkajoča znanja nadgradil. Končni cilj programa pa je prav afirmacija, ki bi jo morali tekom programa stalno krepiti: »Moja finančna prihodnost je v mojih rokah«.

Cilji programa pri odraslih obsegajo:

- širjenje splošne poučenosti o denarju in delovanju finančnega sistema,
- ozaveščanje prepričanj, ki usmerjajo posameznikovo finančno ravnanje, potrošniške navade, vzorce razmišljanja in vrednote,
- spoznavanje prelomnic v življenjskem ciklu, ki vplivajo na osebne finance,
- pridobivanje temeljnih znanj o vodenju osebnih financ in proračuna,
- seznanjanje z digitalnimi orodji za lažje upravljanje z lastnimi financami,
- ozaveščanje o tveganjih in koristih investiranja in razvijanje razumevanja osnov naložb in diverzifikacije naložbenega portfelja,
- utrjevanje razumevanja pokojninskih možnosti in spodbujanje k načrtovanju za upokožitev,
- poglobljanje razumevanja osnov davkov in spodbujanje k davčnem načrtovanju,
- informiranje o različnih vrstah zavarovanj in poglobljanje razumevanja o tveganjih,
- spoznavanje osebnih okoliščin, ki lahko vplivajo na osebne finance,
- seznanjanje z različnimi načini in postopki prenosa finančne zapuščine z dediščino,
- seznanjanje s spletnimi finančnimi nevarnostmi in prepoznavanje možnosti prevar,
- oblikovanje vizije finančnih odločitev posameznika v prihodnosti.

5. Katalog znanja oziroma vsebina programa

Program obsega sedem (7) vsebinskih sklopov, ki sestavljajo obvezni del programa. Obvezni del programa obsega skupaj 35 ur, pri čemer je predvideno 18 ur za predavanja in 17 ur za vaje. Odprti del programa obsega 7 ur in ga pripravi izvajalec programa glede na ciljno skupino, ki se vključuje v program. Uvodni del programa je namenjen ugotavljanju posameznikovih potreb in seznanjanju skupine. Zaključni del omogoča izvajalcem, da z udeleženci evalvirajo učinke programa.

5.1 Struktura programa

VSEBINSKI SKLOPI PROGRAMA	PRIPOROČENO TRAJANJE V URAH – PREDAVANJA	PRIPOROČENO TRAJANJE V URAH – VAJE
Obvezni del programa		
Uvod v program	1	1
Osebna prepričanja v zvezi z denarjem in varčevanjem	1	1
Osnovna dejstva o financah	2	2
Osebni proračun in načrtovanje	4	4
Plemenitim svoj denar	4	4
Osnove o davkih	2	1
Posebne okoliščine, ki lahko vplivajo na moj denar	1	1
Vizija mojih finančnih odločitev v prihodnosti	2	2
Zaključevanje programa	1	1
Skupaj obvezni del programa	18	17
Odprti del programa		7
Skupaj obvezni in odprti del		42

5.2 Katalog znanja

VSEBINSKI SKLOP 1: OSEBNA PREPRIČANJA V ZVEZI Z DENARJEM IN VARČEVANJEM	
ZNANJE	SPRETNOSTI
Ozavesti svoja stališča in prepričanja, ki jih ima v zvezi z denarjem.	Zapiše svoje miselne povezave ob omembi besed denar, bogastvo, delnice, krediti ...
Spozna in ozavesti, da imamo spodbujajoča in omejujoča prepričanja.	Opredele/Prepozna svoja spodbujajoča in omejujoča prepričanja.
Razlikuje med potrebami in željami.	Sprejme ukrepe za ozaveščeno nakupovanje in se izogiba impulzivnim nakupom.
Zaveda se, da lahko oglasi, posebne ponudbe in mediji močno vplivajo na dojemanje posameznika glede želj po določenih nakupih.	Podaja primere dobrih ali slabih potrošniških navad.
Razume moč odložene zadovoljitve.	Uporablja načine za spremljanje svoje porabe.
Razume pomembnost sklepanja pametnejših odločitev glede porabe.	Sklepa pametnejše odločitve glede nakupovanja s primerjalnikom cen, z izkoristkom kuponov, razprodaj ...
Ozavesti vpliv socialnih omrežij, oglaševanja in družbenih pritiskov na našo potrošnjo (primerjanje z drugimi).	Razvije strategije za preprečevanje ali zmanjšanje prekomerne porabe, impulzivnega nakupovanja in drugih nenamernih posledic oglaševanja in družbenega pritiska.
Razlikuje, kaj pomeni živeti naravni ali umetni standard.	
VSEBINSKI SKLOP: OSNOVNA DEJSTVA O FINANCAH	
ZNANJE	SPRETNOSTI
Uvod v finančni sistem.	Naredi preračune med različnimi valutami.
Temeljni principi delovanja finančnega sistema.	Naredi izračun zavarovanih vlog.
Razlaga obdavčitve in kako se oblikujejo davki.	Izvede plačilo z različnimi pojavnimi oblikami denarja.
Loči med posameznimi vrstami denarja.	
Pozna pojavnne oblike denarja in različne vrste načine plačevanja.	

VSEBINSKI SKLOP: OSEBNI PRORAČUN IN NAČRTOVANJE

ZNANJE

Predstavitve osebnega proračuna in elementov.
 Pregled povprečne časovnice predvidenega finančnega dogajanja po življenjskih obdobjih.
 Nizanje elementov za načrtovanje osebnih financ.

Pozna in razume pet (5) življenjskih obdobjev in finančnega dogajanja: Finančna odvisnost; Finančna osamosvojitve; Grajenje družine, kariere, blagostanja; Priprava na spremembo življenjskega stila; Pokoj.

Razume osnovne pojme: finančna osamosvojitve, finančna varnost, finančna svoboda, varnostna rezerva.

Razume razliko med finančnimi potrebami in željami.

Zaveda se, da so nekateri cilji kratkoročni, drugi dolgoročni in da je s tem povezan finančni načrt.

Razume razkorak med prihodki in odhodki ter življenjske potrebe/cilje v posameznem obdobju posameznikovega življenjskega cikla.

Ve, kakšna je kreditna sposobnost posameznika.

Razume vpliv obrestnih mer v časovnem obdobju.

Pozna matematični izračun časovne vrednosti denarja.

Pozna vrste vrednostnih papirjev in njihove zakonitosti.

Razlikuje med dolžniškimi in lastniškimi vrednostnimi papirji.

Zaveda se tveganj, zna oceniti likvidnost, stroške in pričakovane donosnosti posameznih naložb.

Razume, kako osnovni ekonomski indikatorji vplivajo na naložbe.

Pozna prednosti razpršenosti naložb v naložbene sklade.

SPRETNOSTI

Loči prihodke in odhodke.

Loči osebni in družinski proračun.

Pripravi pregled osebnega mesečnega proračuna s prihodki in odhodki po predstavljenih kategorijah.

Opredeli limite za posamične stroškovne kategorije kot obliko samoomejevanja.

Razlikuje med različnimi finančnimi stanji, v katerih se posameznik znajde skozi čas, in korake za doseg.

Preračuna letno varnostno rezervo ter pokojninsko rezervo za svoje trenutno stanje.

Oceni tveganje, jamstvo, pričakovano donosnost, stroške.

Razlikuje med finančnimi potrebami in željami in jih prepozna pri sebi.

Pripravi pregled lastnih kratkoročnih in dolgoročnih ciljev ter jih finančno ovrednoti za pripravo finančnega načrta.

Izdela osebni/družinski proračun in izračuna svojo kreditno sposobnost.

Oceni, kakšen finančni profil vlagatelja je.

Sestavi svoj portfelj ob upoštevanju vseh dejavnikov, ki vplivajo na izbiro.

Presodi tveganja, ki jih lahko sprejme, glede na lastno premoženjsko stanje.

Prijavi se v spletno banko, pregleda stanje na računu, plača račun in namesti varčevalni račun ter prenese del financ nanj.

Kategorizira svoje prihodke in odhodke, pregleda statistiko mesečnega proračuna po kategorijah.

VSEBINSKI SKLOP: PLEMITIM SVOJ DENAR

ZNANJE

Neto plačilo in obvezni odvodi.
 Prispevki v 1., 2. in 3. steber pokojninskega sistema.
 Razlaga različnih vrst zavarovanj in njihova vloga (obvezno, prostovoljno, dodatno).
 Pozna osnovne pojme: sredstva, dolgovi in neto premoženje.
 Pozna osnovni motiv oziroma namen varčevanja.
 Loči in razume, kaj so prejemki na eni strani ter izdatki na drugi strani.
 Razume, kako vpliva odplačevanje dolgov in zavarovanje premoženja na finančno stanje.
 Razume način ustvarjanja in namen prihrankov.
 Razume vrednost denarja v času in učinke inflacije.
 Pozna življenjski cikel posameznika z vidika varčevanja (od predšolske mladine do upokojenecv).
 Razume pomen razpršitve naložb.
 Razume, zakaj mora skleniti zavarovanje.
 Razume, kdaj je treba skleniti zavarovanje .
 Razume, kako se pravilno določi zavarovalna vsota kritja na zavarovalni polici.
 Razume, kdo je zavarovalec in kdo zavarovanec na zavarovalni polici.
 Pozna davčno bremenitev pri zavarovalnih policah.
 Pozna različne vrste zavarovanj.
 Razume razmerje med tveganjem in donosnostjo.
 Ve, katere dejavnike mora upoštevati pri sestavi svojega portfelja.
 Ve, kaj potrebuje za začetek trgovanja – pozna načine trgovanja, možnosti odpiranja trgovalnega računa ipd.
 Zna primerjati naložbe glede na donos, zanesljivost, tveganje, likvidnost.
 Razume, kaj je to pokojnina in katere vrste pokojnin poznamo.
 Razume pomen varčevanja za pokojnino.
 Pozna vlogo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.
 Razume postopek in pogoje upokojitve.
 Pozna način izračuna pokojnine.
 Zaveda se problematike pokojninske luknje in potrebe po pokojninski reformi.
 Razume, kaj je to dodatno pokojninsko zavarovanje.
 Pozna potek postopka sklenitve zavarovanja.
 Razume, kaj je kolektivno in kaj individualno pokojninsko zavarovanje.
 Razume davčne ugodnosti tega zavarovanja.
 Razume, kaj je prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje.
 Pozna ureditev v Sloveniji.
 Razume pomen dolgoročnega varčevanja.

SPRETNOSTI

Imenuje osnovne pojme in pripravi pregled lastnih sredstev, dolgov in izračun neto premoženja
 Izračuna prihranke ob želenih stopnjah varčevanja (poraba in izdatki/varčevanje oz. investiranje).
 Finančno ovrednoti stroške nakupa, prodaje, upravljanja in obdavčitve.
 Opiše, kakšen tip vlagatelja je in v skladu s tem izdela osebni varčevalni načrt.
 Uporablja ustrezne e-pripomočke za spremljanje naložb.
 Oцени tveganja in zaščiti svojo socialno varnost.
 Zaveda se posledic rizika, ki ga nosi zaradi odločitev.
 Pripravi načrt za svojo socialno varnost.
 Poskrbi, da je zavarovalna vsota v višini, ki jo potrebuje za kritje.
 Razlikuje med pojmom zavarovalec in zavarovanec.
 Razlikuje plačilo davka pri različnih zavarovalnih policah.
 Loči zavarovalniške davke glede na izbrano zavarovanje.
 Načrtuje zavarovanje za določen namen.
 Prepozna, katera zavarovanja so primerna zanj.
 Loči med različnimi vrstami pokojnin.
 Oцени, koliko lahko privarčuje na dolgi rok.
 Oцени moč obrestno obrestnega računa.
 Izračuna predviden čas svoje upokojitve.
 Pri izračunu višine pokojnine preko ZPIZ eUpokojitve izhaja iz lastne situacije.
 Spremlja in prepozna posledice napovedi države o pokojninskih reformah.
 Sklene dodatno pokojninsko zavarovanje.
 Loči med individualnim in kolektivnim pokojninskim zavarovanjem.
 Izračuna višino premije, ki je davčna olajšava za delodajalca in za posameznika.
 Oцени potrebno višino varčevanja za želeni znesek pokojnine.

VSEBINSKI SKLOP: OSNOVE O DAVKIH**ZNANJE**

Razlaga obdavčenja dohodkov (plače, kapitalski dobički).

Davčno načrtovanje za posameznike.

Pozna osnovno definicijo pojma davek.

Pozna odnos med davki in državo.

Razume, kdo je plačnik in kdo prejemnik davka.

Pozna osnovne pojme v postopku obdavčitve.

Razume in pozna tri osnovne vire pobiranja davkov: potrošnja, dohodek in premoženje.

Pozna glavne davke v Sloveniji.

Razume osnove delovanja različni vrst davkov v Sloveniji.

Razume, kaj je naložba in kaj so prednosti naložb.

Razume, kaj so kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne naložbe.

Pozna vpliv pristojbin, dajatev in davkov na vrednost naložbe.

Pozna vstopne, izstopne in tekoče pristojbine.

Pozna sistem obdavčitve.

Zaveda se tveganj in vpliva naložbenega obdobja pri naložbah.

Zaveda se nevarnosti vpliva čustev in trenutnih gibanj vrednosti na naložbene odločitve.

Je seznanjen s pogostimi napakami pri odločanju investitorjev.

SPRETNOSTI

Loči med plačniki in prejemniki davkov.

Spremlja napovedi države o spremembah fiskalne politike.

Razume davčno odločbo.

Loči vrste davkov glede na vir.

Spremlja svoje vire in primerja njihovo obdavčitev.

Preračuna, koliko davka plača pri svojih dohodkih, premoženju ter pri potrošnji.

Pojasni svojo dohodninsko napoved.

Pojasni dele svoje plačilne liste in loči med bruto in neto plačo.

Zaveda se, da je treba varčevati in načrtovati naložbe.

Ugotovi, katera naložba je primerna glede na časovno opredelitev in postavljene cilje.

Izbere naložbene produkte, ki so v skladu z njegovim prepričanjem in načeli glede okolja in trajnosti.

Ovrednoti vstopne, izstopne in tekoče pristojbine ter obdavčitve.

Pridobi podatke o donosnosti naložb v preteklosti.

Poišče in kritično presoditi pomoč strokovnjakov/prodajalcev.

VSEBINSKI SKLOP: POSEBNE OKOLIŠČINE, KI LAHKO VPLIVAJO NA MOJ DENAR**ZNANJE**

Finančno načrtovanje za študente, samostojne podjetnike, zaposlene, brezposelne, invalide.

Razumevanje drugih prihodkov/odhodkov/stroškov/povezav.

Dedovanje in vpliv na osebne finance.

Pozna osnovne pojme podjetništva: prihodki, stroški, dobiček, izguba in bruto/neto dobiček.

Prepozna razliko med dobičkom in denarnim tokom.

Razume načrtovanje poslovnih financ.

Pozna davke in pravila, davčne obveznosti za podjetje.

Pozna postopek in potrebno dokumentacijo ter davčne obveznosti in stroške v zvezi z dedovanjem.

Pozna dediščinski in darilni davek.

Razume davčne posledice dedovanja in darovanja premoženja.

Pozna načine za zmanjšanje davčnih obremenitev.

SPRETNOSTI

Pripravi poslovni načrt.

Uporabi svoj poslovni načrt.

Načrtuje svoje poslovne finance.

Izračuna začetne investicije in operativne stroške.

Loči osebne in poslovne finance.

Informira se glede pravnega svetovanja in dodatnih stroškov.

Predvideva/preračuna davčne posledice dedovanja in darovanja premoženja.

Upošteva načine za zmanjšanje davčnih obremenitev.

VSEBINSKI SKLOP: VIZIJA MOJIH FINANČNIH ODLOČITEV V PRIHODNOSTI**ZNANJE**

Povzetek ključnih konceptov.

Odgovori na vprašanja udeležencev in diskusija.

SPRETNOSTI

Izdela načrt v obliki miselnega vzorca za učinkovito finančno odločanje.

6. Trajanje izobraževanja

Program obsega 42 ur organiziranega izobraževanja, pri čemer je 21 ur predavanj in 21 ur praktičnega dela z vajami in delavnicami.

7. Načini preverjanja znanja

V programu se znanja in spretnosti preverjajo na naslednje načine:

- s samoevalvacijo udeležencev izobraževanja ob vključitvi v program, ki je podlaga za pripravo osebnega izobraževalnega oziroma osebnega finančnega načrta,
- s spremljanjem napredka udeležencev med celotnim programom,
- s spremljanjem napredka udeležencev ob koncu programa.

Udeleženci ob začetku izobraževanja prejmejo vprašalnik, s katerim preverijo, kako dobro razumejo finančni sistem. Vprašalnik obsega deset (10) vprašanj, za vsako temo po dva (2), z danimi možnostmi a, b, in c. Vse skupine odgovorov (a, b in c) so usklajene tako, da nakazujejo znanje in tendence.

Ob zaključku izobraževanja lahko udeleženci ocenijo izobraževanje in pridobljeno znanje tudi tako, da ponovno izpolnijo vprašalnik in ga primerjajo z začetnimi rezultati. S tem vsak udeleženec preveri, katero znanje glede svojih financ mora še usvojiti. Vsak posameznik dobi preprosto analizo odgovorov (če je večina odgovorov a: čestitamo ti, si poznavalec, kar tako naprej; pri prevladujočih odgovorih b: si na dobri poti do poznavalca, svoje finance lahko izboljšaš na naslednje načine ipd.; kjer pa prevladujejo odgovori c: pripravljen si na naslednji korak – svetujemo nadaljnje korake med drugim vključitev v daljši program finančnega izobraževanja). Obenem pa vsak udeleženec pregleda rezultate vprašalnika iz začetka izobraževanja in jih primerja z odgovori po končanem izobraževanju. Skozi voden pogovor z izvajalcem izobraževanja osvetli morebitne razlike med začetnim in končnim stanjem.

Za vsakega udeleženca v programu se vodi individualna zbirna mapa. Ta vsebuje različne sestavine in ima v programu več vlog: lahko je pripomoček za ugotavljanje potreb in načrtovanje individualnih učnih ciljev, pripomoček za spremljanje in preverjanje doseganja učnih ciljev in je tudi instrument za ocenjevanje doseženega znanja in spretnosti.

V programu so znanja in spretnosti izraženi za vsak posamezni vsebinski sklop. Ti zelo jasno in nazorno popisujejo neformalno znanje, ki ga pridobi posameznik. Tako bo lahko učitelj zelo natančno opredelil posameznikova znanja in spretnosti, ki jih je pridobil v posameznem modulu.

8. Pogoji za vključitev

Posebnih pogojev za vključitev v program ni. V program se lahko vključijo mlajši in starejši odrasli v vseh življenjskih ali finančnih situacijah, zaželeno je osebno zanimanje in osnovno poznavanje dela z računalnikom ter uporaba spleta.

9. Pogoji za napredovanje in dokončanje

Posebnih pogojev za napredovanje v programu ni.

Pogoj za dokončanje je najmanj 80 % prisotnost na programu in sodelovanje pri vstopnem in zaključnem vprašalniku oziroma pri načrtovanem preverjanju znanja.

10. Organizacija izobraževanja

Priporočeno število udeležencev

Priporočeno število udeležencev v skupini je od 12 do 15.

Izvedbeno načrtovanje

Organizacija izvedbe programa se natančneje določi z izvedbenim kurikulumom, ki ga pripravi organizacija izvajalka programa na podlagi potreb udeležencev in obsega njihovega že pridobljenega znanja na področju finančne pismenosti. Organizacija izvajalka programa opredeli vsebine za odprti del kurikula.

Ugotavljanje posameznikovih potreb

Zaradi raznolikih potreb, predznanja in interesov udeležencev, ki se bodo vključevali v program, je v uvodnem delu programa predvidena faza, ki je namenjena ugotavljanju potreb in predznanja udeležencev ter animaciji udeležencev za pridobivanje novega znanja finančne pismenosti. Prav tako je v zaključnih srečanjih predviden čas za pripravo osebnega finančnega načrta in evalvacijo programa. Pred vsebinskim sklopom Posebne okoliščine, ki lahko vplivajo na moj denar udeleženci s pomočjo Mentimetra ali drugega spletnega orodja izpolnijo vprašalnik za pridobivanje podatkov o posebnih okoliščinah.

Didaktična priporočila za izvedbo

Program se v izvedbi prilagaja predznanju udeležencev in posebnim potrebam skupine, ki je lahko zelo heterogena. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da se odrasli učijo drug od drugega. Poleg predavanj je izobraževanje zamišljeno tako, da se vključijo tudi praktične vaje, primeri iz resničnega življenja in interaktivne diskusije za boljše razumevanje vsebine izobraževanja. Podajanje informacij se skozi vse module lahko nenehno dopolnjuje tako, da se udeležencem čim bolj plastično predstavi podajano temo. Priporoča se tudi, da udeleženci organizirano obišejo katero od finančnih ustanov, ki jim je dostopna, in s tem opravijo del programa.

Izvedba programa se lahko prilagodi potrebam udeležencev. Interaktivne diskusije, primeri iz prakse in delo v skupinah lahko pripomorejo k boljšemu razumevanju kompleksnih tem. Učitelji naj pri izvajanju programa izhajajo iz bogatih, a različnih življenjskih izkušenj. Prevladujejo naj aktivne metode: diskusija, metoda primera, problemska metoda ipd. Pouk naj temelji na osebnem pristopu, kjer z reševanjem različnih praktičnih primerov in delom v virtualnih aplikacijah učitelj udeležence vodi na poti do usposobljenosti za pripravo njim lastnih osebnih vodnikov in osebnih

načrtov v svetu financ. Na voljo je več možnosti za implementacijo:

- Vključitev študije primerov, ki zahtevajo razumevanje, in mini analize praktičnih situacij, povezanih z osebnimi financami.
- Dodelitev različnih praktičnih nalog udeležencem, kjer morajo uporabiti pridobljeno znanje, za reševanje realnih in življenjskih finančnih izzivov. To lahko izvajajo tudi v paru. Temu lahko sledi skupinska razprava, ki je odvisna od odkritosti in zaupanja članov skupine, ker bi pri tem delili tudi svoje izkušnje.
- Osnova za razpravo je lahko tudi projektna naloga, pri kateri udeleženci izkažejo razumevanje finančnih vsebin. Na primer: načrtovanje osebnega proračuna v določeni situaciji ali simulacija naložbe. Pri tej projektni nalogi svetujemo anonimnost, kar olajša medsebojno izmenjavo izkušenj in komentiranje v skupini.

Program se lahko izpelje v živo, kombinirano ali na daljavo. Delo lahko poteka individualno, lahko pa se kombinira tudi z delom v dvojicah ali s skupinskim delom.

11. Znanje in usposobljenost izvajalcev programa

Program lahko izvajajo učitelji in drugi vabljeni gostujoči predavatelji, ki so strokovnjaki oziroma specialisti za posamezna finančna področja, navedena v modulih programa. Zaželeno je, da imajo delovne izkušnje s področja, ki ga predavajo, in izkušnje pri delu z odraslimi. Posebej pomembno je, da so zunanji specialisti pri podajanju finančnih vsebin nepristranski, strokovno neodvisni in objektivni.

Program obsega zelo različna vsebinska področja finančne pismenosti. Izkušnje iz prakse v izobraževanju odraslih kažejo, da udeleženci želijo prejeti zelo konkretne odgovore na različne življenjske situacije, povezane s financami in denarjem. Zato naj posamezne module izvajajo različni strokovnjaki, ki lahko ponudijo aktualne in zanesljive informacije in odgovore.

Program predvideva vlogo skrbnika programa, ki jo opravljajo organizatorji izobraževanja v izobraževalni organizaciji. Organizator izobraževanja med drugim pripravlja izvedbeni kurikulum, ugotavlja izobraževalne potrebe, sodeluje pri razvoju novih vsebin v programu, sodeluje in svetuje pri pripravi učnih gradiv, snuje načrte spremljanja udeležencev, izvaja posamezne dele programa, skrbi za andragoške procese, ki potekajo v programu, kjer sodelujejo strokovnjaki specialisti za določena finančna področja.

Priporočamo, da učitelji redno obnavljajo in posodablajo svoja specifična znanja za izvajanje programa.

VSEBINSKI SKLOP	STROKOVNI DELAVEC	ZNANJE IN USPOSOBLJENOST S PODROČJA
Uvod v program	organizator izobraževanja	priprave izvedbenega kurikula, ugotavljanja izobraževalnih potreb na področju finančne pismenosti, razvijanja novih vsebin v programu, vodenja programov in organizacije predavanj, poznavanja izobraževalnih in drugih značilnosti odraslih
Osebna prepričanja v zvezi z denarjem in varčevanjem	učitelj	financ, andragoške didaktike, poznavanja izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Osnovna dejstva o financah	učitelj	ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, računalništva, informatike, matematike ali organizacije z znanji s področja andragoške didaktike, poznavanja izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Osebni proračun in načrtovanje	učitelj	ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, računalništva, informatike, matematike ali organizacije z znanji s področja andragoške didaktike, poznavanja izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Plemenitim svoj denar	učitelj	ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, računalništva, informatike, matematike ali organizacije z znanji s področja andragoške didaktike, poznavanja izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Osnove o davkih	učitelj	ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, računalništva, informatike, matematike ali organizacije z znanji s področja andragoške didaktike, poznavanja izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Posebne okoliščine, ki lahko vplivajo na moj denar	učitelj	ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, računalništva, informatike, matematike ali organizacije z znanji s področja andragoške didaktike, poznavanja izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Vizija mojih finančnih odločitev v prihodnosti	učitelj	financ, andragoške didaktike, poznavanja izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Zaključek programa	organizator izobraževanja	priprave izvedbenega kurikula, ugotavljanja izobraževalnih potreb na področju finančne pismenosti, razvijanja novih vsebin v programu, vodenja programov in organizacije predavanj, poznavanja izobraževalnih in drugih značilnosti odraslih

12. Potrdilo o usposabljanju

Udeleženci po končanem programu prejmejo potrdilo o usposabljanju s prilogo, ki vsebuje popis znanja in spretnosti, pridobljenih v programu.

PRILOGA 1: VIRI ZA PRIPRAVO PROGRAMA

Baloh, T. idr. (2024). Izobraževalni program za odrasle – Pot do finančne svobode. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, elektronski vir.

Banka Slovenije. (2021). Zgodba o denarju. Ljubljana: Banka Slovenije.

Gallo, G. in Sconti, A. (2023). Could financial education be a universal social policy? A simulation of potential influences on inequality levels. G53 Network Working Paper Series. Working Paper 2023–7. https://g53network.org/wp-content/uploads/2023/06/G53_wp_GG_AS.pdf

Gričar, J. idr. (2024). Izobraževalni program za odrasle – Seniorji v akciji: Povečajmo svojo finančno pismenost. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, elektronski vir.

Javrh, P. (ur.). (2024a). Poročilo o analizi stanja in potreb po finančni pismenosti odraslih v Sloveniji. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, elektronski vir.

Javrh, P. (ur.). (2024b). Strokovne smernice za pripravo javnoveljavnih programov finančne pismenosti za odrasle. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, elektronski vir.

Kušar, D. idr. (2024). Izobraževalni program za odrasle – Obvladujem svoje finance. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, elektronski vir.

Luburić, R. in Fabris, N. (2014). Umijeće upravljanja novcem. Podgorica, Beograd: Medeon, Hesperiaedu. <https://pdfcoffee.com/radoica-lubric-i-nikola-fabris-umijece-upravljanja-novcem-2pdf-pdf-free.html>

Luburić, R. in Fabris, N. (2017). Money and the Quality of Life. *Journal of Central Banking Theory and Practice*, 3, str. 17–34. <https://www.cbcg.me/repec/cbk/journal/vol6no3-2.pdf>

Lusardi, A. in Mitchell, O. S. (2023). The importance of financial literacy: Opening a new field. NBER Working Paper Series, Working Paper 31145. <http://www.nber.org/papers/w31145>

Načrt za okrevanje in odpornost. (2021). https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/rrf/01_sirrp_23-7-2021.pdf

Nidorfer, M. in Milič, M. (2017). Kaj moramo starši o denarju naučiti svoje otroke, preden grejo od doma. *Revija Finance*, časnik *Finance*.

OECD (2020). OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy. <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>

Okvir EU/OECD-INFE za finančno usposobljenost odraslih (2022). <https://www.oecd.org/finance/financial-competence-framework-for-adults-in-the-european-union.htm>

Potočnik, N. (ur.). (2022). *Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030* (ReNPIO22–30). Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Sabri, M. F. in Aw, E. C.-X. (2020). Untangling financial stress and workplace productivity: A serial mediation model. *Journal of Workplace Behavioral Health*, 35(4), 211–231. <https://doi.org/10.1080/15555240.2020.1833737>

Šooš, T., Lautar, K., Urbančič, H., Kobe Logonder, N., Kmet Zupančič R., Fajić, L. (ur.). (2017). *Strategija razvoja Slovenije 2030*. Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko.

Valicon (2019) Finančna pismenost odraslih v Sloveniji. https://www.zav-zdruzenje.si/wp-content/uploads/2019/06/SZZ_Finan%C4%8Dna-pismenost_PORO%C4%8CILO_za-objavo.pdf

Združenje bank Slovenije (2023). Bančno poslovanje.

Zupančič, M., Sirsch, U. in Poredoš, M. (2021). Upravljanje z denarjem in življenjsko zadovoljstvo

na prehodu v odraslost v Prehod v odraslost: sodobni trendi in raziskave. <https://ebooks.uni-lj.si/ZalozbaUL/catalog/download/305/445/6689?inline=1>

European Union/OECD (2022). Financial competence framework for adults in the European Union. <https://www.oecd.org/finance/financial-competence-framework-for-adults-in-the-European-Union.htm>

PRILOGA 2: VIRI ZA IZVEDBO PROGRAMA

VSEBINSKI SKLOP	PRIPOROČENI VIR
Osebna prepričanja v zvezi z denarjem in varčevanjem	Baloh, T. (2024). Vrednote in prepričanja – Gradivo za izvajanje izobraževalnih programov finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
Osnovna dejstva o financah	Žiher, M. (2024). Finančno okolje – Gradivo za izvajanje izobraževalnih programov finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
Osebni proračun in načrtovanje	Vezovišek, A. (2024). Družinski proračun – Gradivo za izvajanje izobraževalnih programov finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije. Bratkovič, T. (2024). Vodenje in spremljanje družinskega proračuna – Gradivo za udeležence programov finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
Plemenitim svoj denar	Veljič, K. M. (2024). Vlaganja in naložbe – Gradivo za izvajanje izobraževalnih programov finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije. Srše, D. (2024). Zavarovalništvo – Gradivo za izvajanje izobraževalnih programov finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije. Meško, A. (2024). Varstvo potrošnikov – Gradivo za izvajanje izobraževalnih programov finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
Osnove o davkih	Veljič, K. M. (2024). Davki – Gradivo za izvajanje izobraževalnih programov finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
Posebne okoliščine, ki lahko vplivajo na moj denar	Vezovišek, A. in Vezovišek, M. (2019). Adijo finančni stres, Mirna pot skozi obdobja finančne starosti. Ljubljana: Mladinska knjiga. Kodrič, M. H. in Mori, S. (2018). So finance res tak bav-bav. Priročnik za urejene družinske in osebne finance. Maribor: BigU akademija.
Vizija mojih finančnih odločitev v prihodnosti	Vezovišek, A. in Vezovišek, M. (2019). Adijo finančni stres, Mirna pot skozi obdobja finančne starosti. Ljubljana: Mladinska knjiga.

PRILOGA 3: REFERENCE NAČRTOVALCEV PROGRAMA

Darja Kušar, Ljudska univerza Slovenska Bistrica

Darja Kušar je univerzitetna diplomirana teologinja in univerzitetna diplomirana filozofinja s PA izobrazbo, svetovalka. Na Ljudski univerzi Slovenska Bistrica je zaposlena kot strokovna delavka, organizator izobraževanja odraslih, vodja projektov in zdaj pomočnica direktorice. Na področju izobraževanja odraslih skoraj 20 let deluje kot mentorica z licencami za šest programov temeljnih pismenosti za odrasle. Je članica Sveta nacionalne mreže Univerz za tretje življenjsko obdobje. Koordinirala in vodila je največji projekt v obdobju 2016–2022, v katerem je preko 1.300 odraslih pridobivalo in razvijalo temeljne in poklicne kompetence. Z bogatimi izkušnjami v poznavanju raznolikosti ciljne skupine sodeluje pri razvoju programa finančne pismenosti za odrasle.

Urška Purg, Bankarium, Muzej bančništva Slovenije

Urška Purg je univerzitetna diplomirana socialna pedagoginja ter etnologinja in kulturna antropologinja, muzejska svetovalka v Bankariumu. V Bankariumu je odgovorna za muzejsko zbirko, izvajanje pedagoških in andragoških programov ter finančnega opismenjevanja za otroke in mladostnike. Za sabo ima več kot deset let delovnih izkušenj s področja izvajanja mednarodnih projektov na področju kulturne dediščine, odnosov z javnostmi in marketinga ter participativnih delavnic na najrazličnejše teme, od muzejsko usmerjenih izobraževanj do delavnic na temo identitete za mlade odrasle in starejše odrasle. Na podlagi raznolikih izkušenj na področju sodelovanja z različnimi ciljnimi skupinami in priključenimi področji, ki so pomembna za razvoj finančne pismenosti, sodeluje pri projektu Finančna pismenost za odrasle 2022–2024.

Estera Možina, Andragoški center Slovenije

Mag. Estera Možina je sociologinja. Na Andragoškem centru Slovenije od leta 1991 razvojno in raziskovalno deluje na področju pismenosti odraslih. Sodelovala je pri nastanku prvega programa za razvoj pismenosti odraslih v devetdesetih letih ter pri številnih drugih programih za ranljive skupine odraslih. Med njenimi raziskovalnimi dosežki velja omeniti, da je bila nacionalna koordinatorica dveh mednarodnih raziskav s področja spretnosti odraslih, raziskave IALS leta 1998 in raziskave PIAAC, obe sta potekali pod okriljem OECD. V zadnjih desetih letih je vodila usposabljanja učiteljev za razvoj pismenosti odraslih ter več mednarodnih in nacionalnih razvojnih in raziskovalnih projektov, med drugim tudi nacionalno evalvacijo in prenovo programov pismenosti odraslih in projekt Finančna pismenost za odrasle.

